

Список джерел інформації

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник ; [авт.кол. : В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, П.К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського. К. : НАДУ, 2010. 284 с.
2. Карчевський М., Карчевська О. Соціальні теореми як концептуальна основа національного діалогу. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 108. С. 238–243.
3. Мельничук Д. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення : монографія. Житомир : Полісся, 2015. 564 с.
4. Соціальна політика ; за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. Львів : Новий світ, 2018. 318 с.

ДЕМІДОВА Юлія Євгенівна

к.т.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНИХ РІШЕНЬ У ПРОФЕСІЯХ СОЦІАЛЬНОГО НАПРЯМУ

Професії соціального напрямку виникли з метою задоволення потреб суспільства і соціуму. Сучасна соціальна робота розвивається на основі науково обґрунтованих підходів і потребує спеціальної професійної підготовки. У суспільному житті соціальні працівники відіграють важливу роль у реалізації соціальних програм, розрахованих на підтримку населення. Специфіка соціальної роботи в сучасних умовах вимагає високого рівня професіоналізму та професійного досвіду. Професійний досвід окремого працівника є результатом його самореалізації та набування досвіду в ході професійного становлення. До професійних вимог щодо висококваліфікованих фахівців відносять деякі особливості: високий рівень комунікативності; організаційні вміння; встановлення причини конфліктних ситуацій; координація роботи з надання соціальної допомоги та захисту; володіння етикою та культурою соціальних відносин; надання допомоги у працевлаштуванні; проведення консультацій та надання порад; виявлення необхідності та сприяння в наданні відповідної допомоги різним категоріям населення; забезпечення нужденних у соціальній допомозі інформацією тощо. Велике значення для успішної професіоналізації набуває вміння самостійно оцінювати професійну ситуацію, приймати відповідне рішення та брати відповідальність за обрані рішення, тобто бути професійно готовим до діяльності у соціальній сфері. Особливої уваги набуває комунікативна складова. Через комунікації складається система відносин, тому комунікація – це двосторонній процес обміну інформацією та спосіб взаємодії у професійній діяльності.

У процесі формування комунікації формується мінімальна соціальна група, тому особливості будови спілкування та прийняття професійних рішень мають особливий характер. Існує декілька типових моделей щодо прийняття професійних рішень у професіях соціального напрямку.

1. Патерналістична модель. Згідно з патерналістичною моделлю взаємин, професіонал сприяє благові клієнта, якого консультує так само, як батько сприяє благові дитини. Він самостійно приймає рішення щодо змісту, форм і методів можливої допомоги. Маючи професійні знання та навички, він задовольняє потреби клієнта, приймаючи рішення в системі можливої допомоги, а людина повинна пасивно і дисципліновано виконувати всі розпорядження соціального працівника.

2. Інструментальна модель. Згідно з інструментальною моделлю професіонал займає нейтральну позицію; він не бере на себе соціальної відповідальності, перекладаючи її цілком на людей. Професіонал не відмовляє жодній вимозі клієнта, якщо вона не суперечить законові. Цю модель треба враховувати, зважаючи на те, що перевага економічних інтересів над професійними часто виявляється в більш прихованих формах.

3. Контрактна модель. Ґрунтується на рівноправності фахівця і клієнта, на визнанні прав і обов'язків обох сторін у вирішенні моральних питань. Контрактна модель виходить із припущення рівноправності між професіоналом та клієнтом у вирішенні моральних питань. Необхідною передумовою співпраці, згідно з цим підходом, є існування моральної домовленості («морального контракту») між обома сторонами щодо прав та обов'язків кожної. Домовленість ґрунтується на трьох загальних принципах:

1. Важливі моральні рішення є прерогативою клієнта.

2. Професіонал мусить давати всю необхідну для прийняття рішення інформацію.

3. Професіонал не зобов'язаний починати роботу (підписувати контракт), якщо вимоги клієнта суперечать його моральним принципам

З контрактним підходом пов'язаний так званий принцип поінформованої згоди, згідно з яким клієнт має право сам визначати ступінь ризику, на який він іде для покращення свого становища. Як принцип поінформованої згоди, так і контрактний підхід у цілому виникли як реакція на зловживання професіоналів своєю владою в межах патерналістичної моделі. По суті, контрактна модель є своєрідним компромісом між патерналізмом та інструментальним підходом.

4. Персоналістична модель. У рамках цієї моделі фахівець має виявляти прагматичну розумність, мужність, справедливість, співчутливість, професійну компетентність, чесність та ін. Персоналістична модель виходить з того, що ідеальні стосунки між професіоналом і клієнтом вимагають більшого, ніж формальне, виконання контракту. Насправді, кожен клієнт хотів би мати справу з професіоналом, що володіє чеснотами, а професіонали віддають перевагу добросовісним клієнтам.

Список джерел інформації

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. М-во праці та соц. політики України. Вип. 80 : Соціальні послуги. Краматорськ : Центр продуктивності, 2005. 74 с.

2. Соціальна роботи: технологічний аспект : навчальний посібник. За ред. А.Й. Капської. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.

3. Вступ до соціальної роботи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. К. : Академвидав, 2005. 304 с.